

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ
ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ**

«Қазгидромет» РМК

05.07.2023 ж. №45 Бюллетенге түзету

**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №45
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«08» шілдеге 2023 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «07» шілде күні 21 сағаттан «08» шілде күні 21 сағ. дейін 2023 ж.)

құрастырылған уақыты: 07.07.2023 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Алданбергенова А.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

2023 жылғы «08» шілдеге
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Түнде кей жерлерде аздаған жаңбыр, күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (0,0-20,0 мм), найзағай, бұршақ күтіледі. Оңтүстік-батыстан, батыстын жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с, кей уақытта 25 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 16-21 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 1-6, күндіз 11-16 градус жылы.
Күнгей Алатау	Түнде кей жерлерде аздаған жаңбыр, күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (0,0-20,0 мм), найзағай, бұршақ күтіледі. Оңтүстік-батыстан, батыстын жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с, кей уақытта 25 м/с. Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 20-25 градус жылы.
Теріскей Алатау	Түнде кей жерлерде аздаған жаңбыр, күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (0,0-20,0 мм), найзағай, бұршақ күтіледі. Оңтүстік-батыстан, батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с, кей уақытта 25 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.
Жетісу Алатау	Күндіз жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 14-19 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 12-17 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде жаңбыр, күндіз кей уақытта қатты жаңбыр (3,0-17,0 мм), найзағай, бұршақ күтіледі. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 21-26 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде жаңбыр, күндіз кей уақытта қатты жаңбыр (3,0-17,0 мм), найзағай, бұршақ күтіледі. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 21-26 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Өткінші жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 22-27 градус жылы.
Өгем жотасы	Өткінші жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 24-29 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Күндіз кей жерлерде шаңды дауыл күтіледі. Оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 23-28 жылы, күндіз 34-39 градус қатты ыстық.
Сауыр	Күндіз жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Батыстан, солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с, күндіз кей жерлерде 15-18 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 23-28, кей жерлерде 15-20 градус жылы.
Тарбағатай	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Батыстан, солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 23-28, кей жерлерде 32 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Түнде кей жерлерде жаңбыр, күндіз жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай, кей жерлерде бұршақ күтіледі. Батыстан, солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 18, күндіз 25-30, кей жерлерде 20 градус жылы.

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру «08» шілдеге 2023 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Маусымдық қар сызығы шамамен 3400 м биіктікке орналасқан. Ауа температурасы салыстырмалы түрде төмен болғандықтан, биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі баяулады. 8 шілдеде түнде кей жерлерде аздаған жаңбыр, күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (0-20 мм), найзағай, бұршақ күтіледі. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды (өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты). Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. Кіші және Үлкен Алматы өзендері алаптары үшін, сел қалыптастырушы факторлардың критериалды мәндеріне жеткен кезде, дауылды ескерту берілетін болады.
	Күнгей Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Ауа температурасы салыстырмалы түрде төмен болғандықтан, биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі баяулады. 8 шілдеде түнде кей жерлерде аздаған жаңбыр, күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (0-20 мм), найзағай, бұршақ күтіледі. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды (өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты). Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Теріскей Алатау	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 8 шілдеде күндіз жаңбыр (1-6 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 08 шілдеде кей жерлерде жаңбыр, күндіз кей уақытта қатты жаңбыр (3-17 мм), найзағай, бұршақ күтіледі. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды (өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты). Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 08 шілдеде өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	8 шілдеде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Үзіліссіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. 8 шілдеде күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Шығыс Қазақстан	Сауыр	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 08 шілдеде күндіз жаңбыр (1-5 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен аспайды. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 08 шілдеде түнде кей жерлерде жаңбыр, күндіз жаңбыр (1-14 мм), найзағай, кей жерлерде бұршақ күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (3 Қосымша).

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.